

პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ფარგლებში

დრაგოლუბ პოპოვიჩი

სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მოსამართლე

1. დებულების ფორმულირება და სტრუქტურა

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის (შემდგომში მოხსენიებული როგორც „კონვენცია“) მერვე მუხლი, ინგლისურ ტექსტში, უზრუნველყოფს ფიზიკური პირის სახლის ხელშეუხებლობის დაცვას, ხოლო ტექსტის ფრანგულ ვერსიაში, რომელსაც იდენტური იურიდიული ძალა აქვს, იგივე ცნების გამოსახატავად სიტყვა „საცხოვრებელი ადგილია“ გამოყენებული. ამ ფაქტის აღნიშვნა აუცილებლად მიმაჩნია მოცემული სტატიის დასაწყისშივე, რადგან ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის სწორედ ფრანგული და არა ინგლისური ვერსიის საფუძველზე, მოხდა პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის ინტეგრირება ადამიანის უფლებათა ევროპულ სამართალში.

ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ინგლისური ტექსტის მე-8(1) მუხლის ფორმულირება შემდეგნაირია:

„ყველას აქვს უფლება, პატივი სცეს თავის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას, თავის სახლს და კორესპონდენციას“

ფრანგულ ვერსიაში კი ასეთი ფორმულირება გვხვდება:

ყველას აქვს უფლება, პატივი სცეს თავის პირად და ოჯახურ ცხოვრებას, თავის საცხოვრებელ ადგილს და კორესპონდენციას“.

მე-8 მუხლის სტრუქტურა კონვენციის მომდევნო სამი მუხლის სტრუქტურას შეესაბამება. ის, თუ კონკრეტულად რა საერთო აქვს ერთმანეთთან ამ ორ ვარიანტს, სამართალწარმოების და მართლმსაჯულების განხორციელებისას ამ დებულებების პრაქტიკული გამოყენების მაგალითებიდან უნდა გამოჩნდეს.

მთავარი ისაა, რომ პატივისცემის უფლების დარღვევა ნიშნავს კონვენციით გარანტირებულ უფლებაში ჩარევას. ასეთ ვითარებაში, გასარკვევია, რამდენად კანონიერი იყო დარღვევა, რამდენად კანონიერი მიზანი ჰქონდა და ბოლოს, რამდენად საჭირო იყო ასეთი ქმედება დემოკრატიულ საზოგადოებაში. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, რამდენად პროპორციული იყო ქმედება მიზანთან მიმართებაში (*Leach, 281-4*). თუმცა აღსანიშნავია, რომ რეალობაში ეს საკითხი ყველაზე ნაკლებად დგას ხოლმე დღის წესრიგში, მაშინ როცა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში (შემდგომში მოხსენიებული როგორც „სასამართლო“) ზემოთ აღნიშნული ფაქტორი ყოველთვის გათვალისწინებულია ვერდიქტის გამოტანისას. პროპორციულობა ყოველთვის უპირატესია დანარჩენ ორ ფაქტორთან მიმართებაში.

პირველი საქმე, რომლის ფარგლებშიც სასამართლოს უნდა გადაეწყვიტა პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დარღვევის პრობლემა ინგლისში განიხილებოდა. სასამართლო მართლმსაჯულება 1989 წელს განხორციელდა. განაჩენში სასამართლომ ერთმანეთს შეადარა თავისი და ნევრი-სახელმწიფოს, როგორც სასამართლოს კონტრაქტორი მხარის კომპეტენცია, ე.ი. სასამართლომ კონვენციის მე-8 მუხლთან მიმართებაში დისკრეციული უფლებამოსილება არ დაუტოვა ნევრი-სახელმწიფოს.

2. დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლები

ზემოთ აღნიშნული 1989 წლის საქმე პირველი პრეცედენტია, ხოლო მისი ერთ-ერთი მომდევნო საქმე, რომელიც სამართლებრივი დაცვის საპროცესო საშუალებების საკითხებს განიხილავდა *ჩეპელის საქმე*¹ იყო. სამართლებრივი დაცვის საპროცესო საშუალების გამოყენების პრაქტიკა წინა საუკუნის სამოცდაათიანი წლების ინგლისში დამკვიდრდა ანტონ პილერის სახელით. აღნიშ-

¹ *Chappell v. The United Kingdom* (app. No. 10461-83), judgment of 30. March 1989

ნულ პრაქტიკას 1976 წლის ანტონ პილერის საქმის სახელი ეწოდა, რომლის ფარგლებშიც სააპელაციო სასამართლომ პირველად დამტკიცა სამართლებრივი დაცვის საპროცესო საშუალების გამოყენება.

ანტონ პილერის ბრძანება შუალედური ტიპის პირობითი ღონისძიებაა, რომელიც სამოქალაქო სამართალწარმოებაში გამოიყენება. მისი გამოყენება სასამართლო პროცესზე წარმოდგენილ ფაქტებზე დამოკიდებულია. მისი მიზანი არის ბრალდებულის ან პოტენციური ბრალდებულის მიერ მტკიცებულებების წარმოდგენა გადაიტანოს ფაქტობრივი მასალის განხილვის პროცესისთვის. ამ მიდგომის არსია მოულოდნელობის შექმნა, რადგან ბრალდებულის მიმართ გამოიყენება მისთვის წინასწარი შეტყობინების და მისი პოზიციის მოსმენის გარეშე. ამ მეთოდის გამოყენება სამართალწარმოების დასაწყისშივე ხდება.

ანტონ პილერის ბრძანების გამოცემამდე, ინგლისის სასამართლოსთვის დამაკმაყოფილებელი იყო, თუ ა) მოსარჩელე წარმოადგენდა განსაკუთრებულად მყარ მტკიცებულებებს დასაწყისშივე იმის შესახებ, რომ მისი სარჩელი წარმატებული იქნებოდა ფაქტობრივი მასალის განხილვის შემთხვევაში, ბ) მოსარჩელის რეალური და პოტენციური ზიანი საკმაოდ ნიშანდობლივი, და გ) ცხადი იყო, რომ ბრალდებული დანაშაულებრივ დოკუმენტებს ან საგნებს ფლობდა და მოსალოდნელი იყო, რომ მისი წინასწარ გაფრთხილების შემთხვევაში, ის გაანადგურებდა ასეთ მასალებს.

ანტონ პილერის ბრძანება გაიცემა კერძო პირის მიმართ სამოქალაქო სამართალწარმოებაში. ის განსხვავდება ჩხრეკის უფლების რწმუნებისგან, რომელსაც პოლიცია მოიპოვებს სისხლის სამართლის საქმის გამოძიების დროს. ანტონ პილერის ბრძანება, ჩხრეკის უფლებისგან განსხვავებით, ობიექტზე ძალისმიერი შესვლის უფლებამოსილებას არ გულისხმობს. სამართალწარმოების პროცესში ბრალდებულის მხრიდან ბრძანების შესრულებაზე უარის თქმა კი, მას მოსარჩელესთან მიმართებაში ნაკლებად პრივილეგირებულ მდგომარეობაში აყენებს. როგორც წესი, ანტონ პილერის ბრძანების აღსრულების დროს დასაშვებია პოლიციის გამოცხადება ობიექტის საზღვრებს გარეთ, მის მიმდებარე ტერიტორიაზე მშვიდობის დარღვევის ინციდენტების პრევენციის მიზნით.

ჩეპელის საქმის ისტორია 1981 წლის თებერვლის ბოლოს იწყება, მაშინ, როცა ანტონ პილერის ბრძანება გაიცა. ბრძანება იმავე წლის მარტში აღსრულდა. ბ-ნი ჩეპელი ვიდეო კლუბს ფლობდა, ხოლო მოსარჩელები, რომელთაც მოახერხეს ჩე-

პელის წინააღმდეგ ანტონ პილერის ბრძანების მოპოვება, ბ-ნი ჩეპელს ადანაშაულებდნენ იმაში, რომ იგი ფილმების სამ ისეთ კასეტას ფლობდა, რომლებზეც მოსარჩელის ინტელექტუალური უფლება ვრცელდებოდა.

მოსარჩელებმა პოლიციასაც შეატყობინეს, რომ ბ-ნი ჩეპელი პორნოგრაფიული ვიდეოფილმების ფლობაშია ეჭვმიტანილი. ამის გამო, პოლიციამ მოიპოვა რწმუნება, გაეჩხრიკა ბ-ნი ჩეპელის ობიექტი.

ჩეპელის საქმის თავისებურება ის იყო, რომ ანტონ პილერის ბრძანება და პოლიციისთვის ჩხრეკის რწმუნება პარალელურად იქნა გამოყენებული. მოგვიანებით, ინგლისის სასამართლომ სასამართლო პროცესებზე დაადასტურა, რომ „ანტონ პილერის ბრძანების აღსრულება არასწორად არ განხორციელებულა“. გარდა ამისა, ბრძანების აღსრულება ჩხრეკის რწმუნების პარალელურად იქნა გამოყენებული, „რამაც პროცესი უფრო მეტად რეპრესიული გახადა, ვიდრე კანონით იყო გათვალისწინებული“. სააპელაციო სასამართლომ უცვლელად დატოვა პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება და ბ-ნი ჩეპელის საჩივარი არ დააკმაყოფილა. ამავე დროს, ბ-ნი ჩეპელს ლორდთა პალატაში გადაწყვეტილების გასაჩივრების უფლება არ დაუტოვა. 1982 წლის ოქტომბერში, ბ-ნმა ჩეპელმა საჩივარი სტრასბურგის სასამართლოში შეიტანა, სადაც კონვენციის მე-8 მუხლის სავარაუდო დარღვევას ამტკიცებდა.

წინამდებარე სტატიაში მოცემული ანალიზისთვის უნდა აღინიშნოს, რომ ბ-ნი ჩეპელი ბიზნესს საკუთარ ტერიტორიაზე აწარმოებდა, რომელიც ნაწილობრივ მისი საცხოვრებელი ადგილის ფუნქციასაც ასრულებდა (*Heringa and Zwaak, in Van Dijk e.a. 723*).

სასამართლოსთვის ნათელი იყო, რომ მოსარჩელესთან მიმართებაში კონვენციის მე-8 მუხლით გარანტირებული უფლებები დარღვეული იყო, მაგრამ ევროპული სასამართლო, ეროვნულ სასამართლოსთან ერთად, იმ გადაწყვეტილებამდე მივიდა, რომ მოსარჩელის უფლებებში ასეთი ჩარევა ინგლისური კანონების მიხედვით, დარღვევას არ წარმოადგენდა (*Kastanas, 46*). სასამართლომ ასევე გამოარკვია, რომ ბრძანება ლეგიტიმური მიზნით იყო გაცემული და აღსრულებული, ხოლო ბრძანების აღსრულების დროს ადგილობრივ დონეზე მოსარჩელის საკმარისი გარანტიები იყო უზრუნველყოფილი. ვინაიდან მოსარჩელის თავის საჩივარში, ძირითადად, ბრძანებისა და ჩხრეკის თანადროული აღსრულების წინააღმდეგ დავობდა, სასამართლომ დაადგინა, რომ 66-ე პარაგრაფის

თანახმად, მოსარჩელეს არ უთხოვია, რომელიმე ღონისძიების გადავადება, ვიდრე პირველი არ დასრულდებოდა“. სასამართლოს კიდევ ერთი დასკვნა ის იყო, რომ „ბ-ნ ჩეპელს საშუალება ჰქონდა, დაეცვა თავისი ინტერესები ბრძანების აღსრულების პერიოდში“.

ამდენად, სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად, კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია. ასეთი გადაწყვეტილების საფუძველად, სასამართლომ, ძირითადად, პროპორციულობის პრინციპი გამოიყენა (*Kastanas*, 63).

ჩეპელის საქმიდან ჩანს, რომ სასამართლომ ნევრ-სახელმწიფოს გარკვეული დისკრეციული უფლებამოსილება დაუტოვა. განაჩენის 54-ე პარაგრაფში სასამართლო ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ მისი „უფლებამოსილება, გადახედოს ადგილობრივ კანონებს, შეზღუდულია“. ადგილობრივი განაჩენები უცვლელი დარჩა, სასამართლოს საქმეში დარღვევა არ აღმოუჩენია, ხოლო პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის საკითხისადმი სასამართლომ ჩაურევლობის პოლიტიკა აირჩია (*Jacobs & White*, 254). თუკი ადგილობრივ დონეზე ჩხრეკის წინააღმდეგ დაცვის მექანიზმები საერთოდ არ იარსებებდა, მაშინ ნევრ-სახელმწიფოების გაფართოებული დისკრეციული უფლებამოსილების დატოვება სასამართლოსთვის პრობლემური იქნებოდა, განსაკუთრებით მაშინ, თუ სასამართლო დაადგენდა, რომ ქვეყნის საკანონმდებლო სისტემა უზრუნველყოფს საკმარის დაცვით მექანიზმებს თვითნებური/მიკერძოებული გადაწყვეტილებების წინააღმდეგ.

მხოლოდ რამდენიმე წლის შემდეგ შეიცვალა სასამართლოს დამოკიდებულება. ბოლო პერიოდში, შედარებით სამართალშიც აღინიშნება ცვლილებები სხვადასხვა მიმართულებით.

3. განსხვავებული მიდგომები შედარებით სამართალში

ზემოთ განხილული პრობლემისადმი იმ დროისთვის არსებული მიდგომებიდან, როცა სასამართლომ *ჩეპელის საქმეზე* გამოიტანა გადაწყვეტილება, ორი მათგანი განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია. პირველი მათგანი საერთაშორისო დონის, ხოლო მეორე ეროვნული დონის პრაქტიკაა. ეროვნულ დონეზე იმ ქვეყნის სამართალს განვიხილავთ, რომელშიც ზემოთ განხილულ შემთხვევას ჰქონდა ადგილი. აღნიშნულმა პრეცედენტმა სამართალწარმოების განვითარებაში გადამწყვეტი როლი ითამაშა.

ჩეპელის საქმეზე სასამართლოს მიერ განაჩენის გამოტანიდან ექვსი თვის შემდეგ კიდევ

ერთი ევროპული ინსტიტუტი დადგა პროფესიული საქმიანობის ხელშეუხებლობის დარღვევის პრობლემის წინაშე. ამ საქმესთან დაკავშირებით, *ჰობსტი კომისიის წინააღმდეგ*, ევროპის კავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ უარი თქვა დაცვის უზრუნველყოფაზე იმ მოტივით, რომ ხელშეუხებლობის პრინციპი ვრცელდებოდა მხოლოდ სახლზე და არა პროფესიული საქმიანობის ადგილზე. ევროპული საზოგადოების მართლმსაჯულების სასამართლომ გამოარკვია, რომ ევროპული საზოგადოების ნევრ-სახელმწიფოებში მნიშვნელოვნად განსხვავებული სისტემები იყო დამკვიდრებული საკუთრების დაცვის, როგორც ხარისხის, ისე ტიპების მიხედვით. გარდა ამისა, ევროპული საზოგადოების მართლმსაჯულების სასამართლომ გამოარკვია, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში მსგავსი სამართალწარმოების პრეცედენტს ადგილი არ ჰქონია². სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-8 მუხლის დაცვა, რომელიც პიროვნების სახლის ხელშეუხებლობას უზრუნველყოფდა, პირის პროფესიული საქმიანობის ადგილზე ვერ გავრცელდებოდა (*Sudre*, 407). ევროპული საზოგადოების მართლმსაჯულების სასამართლომ ევროპული საზოგადოების ინსტიტუტის გადაწყვეტილების გადახედვა საფუძველმოკლებულად მიიჩნია (გადაწყვეტილების გადახედვის საფუძველები იხილეთ შემდეგ ავტორთან *Shaw*, 499, 522-3).

აღნიშნული გადაწყვეტილება გავრცელდა იმავე წელს ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლოს მიერ განხილულ სხვა საქმეებზე³.

გერმანულ სასამართლოს კი აბსოლუტურად საპირისპირო მიდგომა ჰქონდა. მათ უფრო ფართო ინტერპრეტაცია გაუკეთეს გერმანიის ძირითადი კანონის მე-13 მუხლით გათვალისწინებულ კონსტიტუციურ გარანტიებს. კერძოდ კი, სახლის ხელშეუხებლობის დაცვა პროფესიული საქმიანობის ადგილზეც ვრცელდებოდა. ასეთივე პოზიცია ჰქონდა ფედერალურ კონსტიტუციურ სასამართლოს⁴.

ამავდროულად, გერმანიის კანონმდებლობაც იდენტურ პრინციპს ეფუძნებოდა. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით დადგენილი იყო, რომ სახლის ან პიროვნების საკუთრებაში არსებული სხვა ობიექტების, რომლებიც დანაშაულებრივ საქმეში არ ფიგურირებს, ჩხრეკა, დასაშვებია მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებ-

² *Hoechst v. Commission* [1989] ECR 2859, 2924

³ *Dow Benelux v. Commission* [1989] ECR 3137, 3157 and *Dow Chemical Iberica and others v. Commission* [1989] ECR 3165, 3185

⁴ *Judgment of 13 October 1971, Entscheidungssammlung des Bundesverfassungsgerichts, vol. 32, 54*

ში. ასეთივე იყო ფედერალური საკონსტიტუციო სასამართლოს დამოკიდებულებაც. პროფესიული საქმიანობის ადგილზე ვრცელდებოდა ხელშეუხებლობის დაცვა⁵.

ამდენად, საერთაშორისო ინსტანციების მიდგომა განსხვავდებოდა გერმანიის ადგილობრივი კანონისგან იმ პერიოდში, როცა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში, 1992 წელს, ნიმიცი გერმანიის წინააღმდეგ საქმის განხილვის დრო დადგა⁶.

4. კანონის დამკვიდრება

ნიმიცის საქმე აღიძრა პრაქტიკოსი იურისტის სარჩელის საფუძველზე ფრაიბურგიდან (ბრაისგაუ, გერმანია). მოსარჩელე, ქალაქის საბჭოს წევრი და, ამავდროულად, ანტიკლერიკალური ჯგუფის აქტივისტიც იყო. პოლიტიკურმა პარტიამ, რომლის სიიდანაც აირჩიეს იგი ქალაქის საბჭოს წევრად, გამოიყენა მისი მისამართი საფოსტო ყუთის ნომრით პარტიული მიზნებისთვის და კორესპონდენციისთვის.

ამ მისამართიდან უცნობმა პიროვნებამ გაგზავნა წერილი მოსამართლის სახელზე, რომელიც შეურაცხმყოფელ ელემენტებს შეიცავდა. შეურაცხყოფა მოსამართლის მიერ განხილულ ერთ-ერთ საქმეს უკავშირდებოდა, რომელიც იმ საეკლესიო გადასახადებს ეხებოდა, რომელთა წინააღმდეგ ანტი-კლერიკალური ჯგუფები მართავდნენ კამპანიას. ამ ფაქტმა ეჭვი აღძრა, რომ, ან თავად მოსარჩელე, ან მისი კლიენტი იყო წერილის ავტორი. ამდენად, საჯარო პროკურორმა მოიპოვა სასამართლოს რწმუნება, გაეჩხრიკათ მოსარჩელის იურიდიული ოფისი. ჩხრეკა ოფისის ორი ასისტენტის თანდასწრებით, განხორციელდა. მოსარჩელემ, ვიდრე სტრასბურგის სასამართლოს მიმართავდა, ადგილობრივი იურიდიული მექანიზმები ამონურა ჩხრეკის ღონისძიების განხორციელების წინააღმდეგ.

სასამართლომ ამ საქმის განხილვის შემდეგ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული, მოსარჩელის გარანტირებული უფლების დარღვევას ჰქონდა ადგილი.

სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ ზოგიერთ სახელმწიფოში სიტყვა „სახლი“, რომელიც კონვენციის ინგლისური ტექსტის მე-8 მუხლშია გამოყენებული, „პროფესიული საქმიანობის ხელშეუხებლობაზეც ვრცელდება“ (განაჩენის 30-ე პარაგრაფი). სასამართლოს კიდევ ერთი შენიშვნა, განაჩენის იმავე პარაგრაფში, გახლდათ ის, რომ „ასეთი ინ-

ტერპრეტაცია სრულიად ჰარმონიზებულია ფრანგულ ტექსტთან, ვინაიდან სიტყვას „საცხოვრებელი ადგილი“ უფრო ფართო მნიშვნელობა აქვს, ვიდრე სიტყვას „სახლი“ და, ამდენად, მასში პიროვნების პროფესიული საქმიანობის ადგილიც შეიძლება მოვიპოვოთ“.

თუმცა სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენციით გათვალისწინებული მოსარჩელის უფლებაში ჩარევა კანონის დაცვით მოხდა და მიზეზის ლეგიტიმურობა კითხვის ნიშნის ქვეშ არ დამდგარა, ვინაიდან არც მოსარჩელე მოითხოვდა ამას. მეორე მხრივ, სასამართლომ დაადგინა, რომ ჩარევა არ იყო მიზნის პროპორციული და რომ დემოკრატიულ საზოგადოებაში იურისტის ოფისის ჩხრეკა დაცვის სპეციალური პროცედურული გარანტიებით უზრუნველყოფის გარეშე (პარაგრაფი 73). საბოლოო ჯამში, სასამართლომ გამოარკვია, რომ კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლების დარღვევას ჰქონდა ადგილი.

ნიმიცის საქმეზე გამოტანილი განაჩენი გადამწყვეტი მნიშვნელობის იყო და სასამართლო პრაქტიკის განვითარების კურსი შეცვალა. ეს იყო პირველი პრეცედენტი, როცა სასამართლომ პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის უფლება მინიჭა ფიზიკურ პირს (*Heringa and Zwaak in Van Dijk, 723; Jacobs & White, 255; Renucci, 164*). პროფესიული საქმიანობის ადგილის დაცვა გარანტირებული უნდა ყოფილიყო თვითნებური ჩხრეკისგან. ამ პრეცედენტის შემდეგ აღნიშნული მიდგომა კანონად იქცა.

5. კანონის შემდგომი განვითარება

ნიმიცის საქმის განხილვის შედეგად ჩამოყალიბებულ წესს, რომელიც პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვას ითვალისწინებს, სასამართლოები მას შემდეგ იცავენ (5.1). იყო განაჩენებიც, რომლებშიც სასამართლომ კიდევ უფრო განავრცო მისი აღსრულების სფერო (5.2).

5.1. პრეცედენტის დამკვიდრება

ნიმიცის საქმის პრეცედენტი განმეორდა კრემიუ საფრანგეთის წინააღმდეგ საქმეში⁷. საქმეში მოსარჩელე იყო ღვინის საბითუმო ფირმის თავმჯდომარე და მმართველი დირექტორი, რომლის სათავე ოფისი მარსელში მდებარეობდა. 1976-1980 წლებში ჩატარებული საგამოძიებო ღონისძიებების ფარგლებში, ფრანგმა მეზაჟეებმა განახორციელეს ოთხმოცდასამი საგამოძიებო ოპერაცია, მოსარჩელის ფირმის სათავე ოფისის და მისი სახლის ჩხრეკის ჩათვლით.

⁵ Art. 103 Code of Criminal Procedure of the Federal Republic of Germany

⁶ Niemietz v. Germany, app. No. 13710/88, judgment of 16 December 1992

⁷ Crémieux v. France, (app. No. 11471/85), judgment of 25 February 1993

სისხლის სამართლის წარმოება მოსარჩელის წინააღმდეგ მისთვის ჯარიმის დაკისრებით დასრულდა. მისი ფირმაც დაჯარიმდა. მან გადაწყვეტილება ადგილობრივ სასამართლო ინსტანციებში გაასაჩივრა კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევის საფუძვლით მანამ, ვიდრე თავად გამომძიებელი გაასაჩივრებდა სასამართლოს გადაწყვეტილებას. ზემდგომ ინსტანციაში, სააპელაციო სასამართლოს რაიონული სასამართლოსგან განსხვავებული გადაწყვეტილება არ გამოუტანია აღნიშნულ საქმეზე. უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებითაც აღნიშნული მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია. ბოლოს მოსარჩელემ სტრასბურგის სასამართლოს მიმართა.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელის კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლება დაირღვა. საგამომძიებო ღონისძიებები ლეგიტიმური მიზეზით განხორციელდა ადგილობრივი კანონმდებლობის მიხედვით, მაგრამ სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ მსგავსი ჩარევა „არ წარმოადგენდა საჭიროებას დემოკრატიულ საზოგადოებაში (განჩინების 36-ე პარაგრაფი).

სასამართლომ, პრაქტიკულად, გაიმეორა *ჩეპელის საქმეზე* მიღებული გადაწყვეტილების პრეცედენტი, რომლის არსიც იმაში მდგომარეობდა, რომ სახელმწიფოებს რჩებათ დისკრეციული უფლებამოსილება ჩარევის საჭიროების შეფასების საკითხში. თუმცა სასამართლომ განჩინებაში ხაზი გაუსვა, რომ დისკრეციული უფლებამოსილება უნდა შეესაბამებოდეს „ევრუპული ზედამხედველობის პრინციპებს“ (პარაგრაფი 38). ევროპული ზედამხედველობის იდეის ხაზგასმა და, ამავდროულად, ნევრი სახელმწიფოებისთვის დისკრეციული უფლებამოსილების დატოვება ჩხრეკისა და თვითნებური გადაწყვეტილებების კონტროლის მიმართ სასამართლოს ახლებურ მიდგომას ასახავდა, მიუხედავად იმისა, რომ საკითხის მიმართ სასამართლოს ძირეული დამოკიდებულება უცვლელი რჩებოდა.

სასამართლოს მთავარი პრინციპი ის იყო, რომ კანონმდებლობაში და რეალობაში ჩხრეკის განხორციელებისას „დაცული უნდა იქნეს ადეკვატური და ეფექტური ზომები უფლებების დარღვევის პრევენციისთვის“ (39-ე პარაგრაფი). უნდა აღინიშნოს, რომ ეს მიდგომა საბოლოოდ დამკვიდრდა სასამართლო საქმეთა წარმოებაში. „უფლების დაცვის მექანიზმების“ შემოწმება *ჩეპელის საქმიდან* დაიწყო და *ნიმიცის* საქმეშიც განმეორდა. სასამართლოს შეფასებებში უფლებების დარღვევების წინააღმდეგ არსებულ დაცვით მექანიზმებს ყოველთვის გადაწყვეტი მნიშვნელობა ჰქონდა (იხი-

ლეთ, იაკობი თეთრის წინააღმდეგ 255, აღნიშნულ საქმეზე გადაწყვეტილების გამოტანისას დაცულ იქნა ნიმიცის პრეცედენტი).

სასამართლომ დაადგინა, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მერვე მუხლით გათვალისწინებული უფლებების დარღვევას და ამით დაადასტურა თვითნებური ჩხრეკის ფაქტების მიმართ მისი წინა მსჯელობების და მიდგომის სისწორე. თუმცა უნდა აღინიშნოს, რომ ყველა ზემოთ მოხსენიებულ საქმეში მოსარჩელე ფიზიკური პირი იყო. სასამართლოს წინაშე კიდევ ერთი გამონკვევა იდგა: მოხდებოდა თუ არა პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის პრინციპის გავრცობა იურიდიულ პირებზე და კომპანიებზე.

5.2. პრეცედენტის გავრცობა

ნიმიცის საქმეში გამოყენებული პრინციპის, ფიზიკური პირების საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის კომპანიებზე გავრცობის საკითხი, პირველად 2002 წელს წამოიჭრა საფრანგეთში *Société Colas Est* საქმესთან დაკავშირებით⁸.

საფრანგეთის მთავრობამ ეროვნულ საგამომძიებო ოფისის დაავალა ფართომასშტაბიანი გამოძიების ჩატარება საჯარო სამუშაოების შემსრულებელი კონტრაქტორების საქმიანობასთან დაკავშირებით. 1985 წლის ნოემბერში, ინსპექტორებმა თანადროული რეიდი ჩაატარეს ორმოცდათექვსმეტ კომპანიაში მენეჯმენტის თანხმობის გარეშე და ამოიღეს ათასობით დოკუმენტი. მოსარჩელის კომპანიების ოფისებიც რეიდის ობიექტი გახდა.

მოსარჩელე კომპანიებმა ინსპექტორების მიერ სასამართლო რწმუნების გარეშე ჩატარებული ჩხრეკა და დოკუმენტების ამოღება საფრანგეთის სასამართლო ინსტანციებში 1945 წლის ბრძანებულების მიხედვით გაასაჩივრეს. მოსარჩელები ასევე დაეყრდნენ კონვენციის მე-8 მუხლს. პარიზის სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია. მოსარჩელე კომპანიები დაჯარიმდნენ, ხოლო საკასაციო საჩივრის მიღებაზე უარი ეთქვათ. მოსარჩელებმა სტრასბურგის ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს მიმართეს კონვენციის მე-8 მუხლის სავარაუდო დარღვევის მიზეზით.

საფრანგეთის მთავრობამ საჭიროდ არ ჩათვალა *ნიმიცის* პრეცედენტის გამეორება. მათ განაცხადეს, რომ, „მიუხედავად იმისა, რომ სასამართლოს განჩინების თანახმად, პროფესიული და ბიზნეს მისამართების ხელშეუხებლობა გარან-

⁸ *Société Colas Est and Others v. France* (app. No. 37971/97), judgment of 16 April 2002

ტირებულია კონვენციის მე-8 მუხლით, ყველა ის საქმე, რომელზეც აღნიშნული პრეცედენტის გამოვლინება მოხდა, ეხებოდა ადგილს, სადაც ფიზიკური პირი ახორციელებდა თავის საქმიანობას“ (მთავრობის ხედვა განჩინების 30-ე პარაგრაფიდან).

მთავრობამ არ უარყო ის ფაქტი, რომ იურიდიულ პირებს შესაძლებელია ესარგებლათ იმავე უფლებებით, რაც ფიზიკურ პირებს მიენიჭათ, მაგრამ მაინც თვლიდა, რომ იურიდიულ პირებს „არ შეეძლოთ ისევე მყარად მოეთხოვათ პროფესიული ან ბიზნესის საქმიანობის ადგილის დაცვა, როგორც ეს ფიზიკურ პირებს შეეძლოთ“ (30-ე პარაგრაფი).

მართალია, მთავრობა მიიჩნევდა, რომ მოსარჩელის კომპანიების შემონახვა კონვენციის მე-8 მუხლით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევას ნიშნავდა, მაგრამ თვლიდა, რომ საგამოძიებო ღონისძიებების განხორციელებისას ადგილი არ ჰქონია თვითნებურ ქმედებას, რადგან ადგილობრივი სასამართლო განხილვა, თუნდ პოსტფაქტუმ ჩატარებული, იყო ეფექტური და სამართლიანი. აღნიშნული განცხადება, ბუნებრივია, სასამართლოს მიერ გამოყენებული „ხელშეუხებლობის გამოცდის“ დასაძლევად იყო მიმართული.

სასამართლომ კი დაადგინა, რომ ადგილობრივ კანონმდებლობაში, იმ პერიოდში, როცა აღნიშნულ მოვლენებს ჰქონდა ადგილი, დაცვის სათანადო მექანიზმები არ არსებობდა. ამდენად, სასამართლომ გამოიყენა როგორც ნიმიცის პრეცედენტი, ისე ხელშეუხებლობის გამოცდაც.

პირველ რიგში, სასამართლომ განაცხადა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენცია ცოცხალი ორგანიზმი იყო. ამდენად, მისი ინტერპრეტაცია თანამედროვე პირობების გათვალისწინებით უნდა მომხდარიყო. კონვენციის დინამიკური ინტერპრეტაციის შედეგად, სასამართლომ განაცხადა: „მოვიდა დრო, როცა კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული გარანტიები კომპანიის იურიდიული ოფისის, ფილიალების და სხვა ბიზნეს ობიექტების ხელშეუხებლობაზეც უნდა გავრცელდეს“ (განჩინების 41-ე პარაგრაფი).

სასამართლომ ასევე დაადგინა, რომ ჩატარებული ღონისძიებები კანონის შესაბამისი იყო და ისეთ ლეგიტიმურ მიზნებს ემსახურებოდა, როგორებიცაა ქვეყნის კეთილდღეობა და დანაშაულის პრევენცია. დაბოლოს, სასამართლომ დაადგინა, რომ მოსარჩელის კომპანიის უფლებებში ჩარევა დემოკრატიულ საზოგადოებაში საჭირო არ იყო და, ამდენად, მოსარჩელის წინააღმდეგ განხორციელებული ქმედება კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევად მიიჩნია (*Barkhuysen/van Emmerik*, 15-

6). სასამართლომ ამ შემთხვევაშიც, სახელმწიფოებს დაუტოვა დისკრეციული უფლებამოსილების საშუალება უფლებებში ჩარევის საჭიროების შეფასების საკითხში, თუმცა აღნიშნა, რომ ჩატარებული ღონისძიებები „ევროპული ზედამხედველობის პრინციპებს“ უნდა შეესაბამებოდეს (წევრი სახელმწიფოებისთვის დისკრეციული უფლებამოსილების საშუალების დატოვებასთან დაკავშირებით ევროპული ზედამხედველობის საკითხი იხილეთ ავტორთან, დ. პოპოვიჩი, 112).

ხელშეუხებლობის ტესტის გამოყენებით, სასამართლომ ხაზი გაუსვა „უფლებების ხელყოფის წინააღმდეგ ადეკვატური და ეფექტური დაცვის მექანიზმების“ საჭიროებას (48-ე პარაგრაფი). სასამართლოს განჩინება შემდეგნაირი იყო (49-ე პარაგრაფი): „მიუხედავად იმისა, რომ იურიდიული პირის პროფესიულ საქმიანობაში ჩარევის მიზნები შესაძლოა, გამართლებული იყოს, სასამართლო თვლის, რომ მოცემულ საქმესთან დაკავშირებით განხორციელებული საგამოძიებო ღონისძიებები ლეგიტიმური მიზნების პროპორციული არ იყო“.

ამგვარი გადაწყვეტილებით, სასამართლომ ნიმიცის პრეცედენტი განავრცო იურიდიულ პირებზე და კომპანიებზე პროფესიული საქმიანობის ხელშეუხებლობის დაცვის საკითხში (*Heringa and Zwaak in Van Dijk e.a.* 723). ეს კი სასამართლო პრაქტიკაში მნიშვნელოვანი, წინ გადადგმული ნაბიჯი იყო.

6. დაცვის ლიმიტები

ბოლო დროის სასამართლო პრაქტიკამ კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლების, პროფესიული საქმიანობის დაცვასთან დაკავშირებით, ინტერპრეტაციაში გარკვეული ლიმიტების დაწესების საჭიროება მოიტანა. შეზღუდვები 2005 წელს *ლევი და ფილონი საფრანგეთის წინააღმდეგ საქმის* განხილვისას დაწესდა⁹.

ეს უკანასკნელი საქმე რამდენადმე თავისებური იყო და მოსარჩელები, მიუხედავად იმისა, რომ ერთი და იგივე ადვოკატი იცავდათ, განსხვავებული ნიუანსებით წარსდგნენ სასამართლოს წინაშე. მოსარჩელები ფერმერები იყვნენ, თითოეულ მათგანს მსგავსი სასოფლო-სამეურნეო ბიზნესი ჰქონდა, კონკრეტულად კი ღორების ფერმა. მათი საქმიანობა ვეტერინარული სამსახურის პირდაპირ ინსპექციას ექვემდებარებოდა.

პირველი მოსარჩელე, ბ-ნი ლევი მის მეუღლესთან ერთად ფლობს შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანიას და ფერმას მისი საცხოვრებელი ადგილის მეზობელ რაიონში. ფერმა მისი ბინიდან

⁹ *Leveau and Fillon v. France* (app. Nos. 63512/00 and 63513/00), judgment of 6. September 2005

რამდენიმე კილომეტრშია. 1997 წლის ერთ დღეს ინსპექტორი ეწვია ფერმას ეკოლოგიური ნორმების დაცვის შესამოწმებლად. მოსარჩელე იმ დროს მივიდა ფერმაში, როცა რევიზია მიმდინარეობდა. ინსპექტორმა ფერმაში მყოფი ღორები დათვალა, სულ 210 სული. რაოდენობის მიხედვით, ფერმა ისეთი მეურნეობის კატეგორიაში შედიოდა, რომელშიც 40-ზე მეტ და 450-ზე ნაკლებ ღორს ზრდიან. მოსარჩელემ ინსპექტორს ვერ წარმოუდგინა რაიმე ადმინისტრაციული აქტი, რომლის თანახმადაც, ასეთი მეურნეობის წარმოების უფლება ჰქონდა.

ბ-ნმა ლევიმ პირველი ინსტანციის სასამართლო პროცესზე განაცხადა, რომ ინსპექტორის ვიზიტის შესახებ მას წინასწარ არ შეატყობინეს და, გარდა ამისა, ინსპექტორის მიერ დათვლილი ღორების რაოდენობა არაზუსტი იყო. ამასთან ერთად, მოსარჩელე მისი სამყოფი ადგილის ხელშეუხებლობის უფლების დარღვევაზე მიუთითებდა. სასამართლომ კი დაადგინა, რომ დარღვევას ადგილი არ ჰქონია.

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების თანახმად კი, სამყოფი ადგილი, პრინციპში, შეიძლება გულისხმობდეს პირის პროფესიული და კომერციული საქმიანობის ადგილს, თუმცა მოსარჩელის მტკიცებისგან განსხვავებით „ღორების ფერმა, რომელიც ექსკლუზიურად მხოლოდ ღორების მოსაშენებლადაა შექმნილი, არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება ჩაითვალოს პირის სამყოფ ადგილად, რომლის ხელშეუხებლობა კონვენციის მე-8 მუხლითაა გარანტირებული“.

საკასაციო სასამართლომ მოსარჩელის მეორე საჩივარი არ მიიღო იმ მოტივით, რომ ინსპექტორის ვიზიტი ეკოლოგიური ნორმების დაცვის შესამოწმებლად კანონიერი იყო და წინასწარ გაფრთხილებას არ საჭიროებდა. ამ შემთხვევაში არც საცხოვრებელი ადგილის ჩხრეკას ჰქონია ადგილი. საბოლოოდ, ბ-ნმა ლევიმ საჩივარი ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში, სტრასბურგში შეიტანა. სარჩელის საფუძველი კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევა იყო.

მეორე მოსარჩელეს, ბ-ნ ფილონს, ოდნავ უფრო განსხვავებული მდგომარეობა ჰქონდა. მისი ფერმა, შენობების კომპლექსის ერთ ნაწილში იყო განთავსებული. მისი პირადი საცხოვრებელი ბინაც ამავე კომპლექსში მდებარეობდა.

ინსპექტორის ვიზიტი მოსარჩელის თანდასწრებით განხორციელდა. ინსპექტორმა აღმოაჩინა, რომ ფერმაში 450 ღორზე მეტი იყო, დაახლოებით 600 სული. ასეთი ზომის ფერმისთვის, მოსარჩელეს პრეფექტის ნებართვა უნდა ჰქონოდა, რომელიც ამ უკანასკნელმა ვერ წარმოუდგინა ინსპექტორს.

ვიდრე ის სტრასბურგის სასამართლოს მიმართავდა, ადგილობრივი სასამართლოს გადაწყვეტილებით თავად იქნა დაჯარიმებული.

ადგილობრივ სასამართლო პროცესზე ბ-ნი ფილონი ამტკიცებდა, რომ მისი საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობა იქნა დარღვეული. სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა, რომ სოფლის მეურნეობის საწარმოო ადგილი, რომელსაც ინსპექტორი ეწვია, ბ-ნი ფილონის საცხოვრებელი ადგილისგან გამოყოფილი იყო.

საკასაციო სასამართლომ იგივე პოზიცია შეინარჩუნა ბ-ნ ლივის საქმეზე და დაადგინა, რომ ინსპექტორის ვიზიტი წინასწარ შეტყობინებას არ საჭიროებდა და არც საცხოვრებელი ადგილის ჩხრეკას ჰქონია ადგილი.

სტრასბურგის სასამართლოში პირველმა მოსარჩელემ თავდაპირველი სარჩელი შეუცვლელად დატოვა, რომლის თანახმადაც – მისი პროფესიული სამყოფი ადგილის ხელშეუხებლობის უფლება დაირღვა ინსპექტორის გაუფრთხილებელი ვიზიტით. მეორე მოსარჩელე კი ამტკიცებდა, რომ ვინაიდან ფერმა იმავე კომპლექსში იყო განთავსებული, სადაც მისი სახლი, კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული საცხოვრებელი ადგილის ხელშეუხებლობის უფლების დარღვევას ჰქონდა ადგილი.

სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ საცხოვრებელი სახლის ცნება, ნიმიცის საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილების თანახმად, შეიძლება შეიცავდეს ოფისს ან კაბინეტს პირისა, რომელიც ლიბერალური პროფესიული საქმიანობითაა დაკავებული. სასამართლომ ასევე ჩეპელის საქმის პრეცედენტის არსებობას გაუსვა ხაზი, რომლის ფარგლებშიც ჩხრეკის ჩატარება პირის სახლსა და, ამავდროულად, ოფისში კონვენციის მე-8 მუხლით გათვალისწინებული უფლების დარღვევად იქნა მიჩნეული. ამ ორ საქმესთან ერთად, სასამართლომ მოიხსენია *Société Colas Est* —ის საქმეზე მიღებული გადაწყვეტილება, რომლის თანახმად, კონვენციის მე-8 მუხლის ინტერპრეტაცია შესაძლებელია ისე, რომ ბიზნეს ობიექტის ხელშეუხებლობის გარანტიასაც გულისხმობდეს.

სასამართლომ დაადგინა, რომ ინსპექტორების ვიზიტი კანონის შესაბამისად განხორციელდა, კერძოდ კი, გარემოს დაცვის კანონმდებლობის თანახმად. ინსპექტორებს ლეგიტიმური მიზეზი ჰქონდათ, ხოლო, თუ რამდენად პროპორციული იყო მიზანთან მოსარჩელების უფლებებში ჩარევა და რამდენად საჭირო იყო ასეთი მოქმედება დემოკრატიულ საზოგადოებაში ან ეკუთვნოდა თუ არა ამ კონკრეტულ შემთხვევებში შემოწმებული ადგილები საცხოვრებელ ადგილს, დასადგენი იყო.

სასამართლომ აღნიშნა, რომ საცხოვრებელი ადგილის ცნება კონვენციის მე-8 მუხლის ფარგლებში შესაძლოა შეიცავდეს პროფესიული საქმიანობის ადგილს. თუმცა სასამართლომ გადანყვიტა, რომ ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მოსარჩელეების ბრალდება უსაფუძვლო იყო.

პირველი მოსარჩელის მტკიცებით, მას ორი საცხოვრებელი ადგილი ჰქონდა, რომლებიც ერთმანეთისგან რამდენიმე კილომეტრით იყო დაშორებული და სხვადასხვა რაიონს ეკუთვნოდა. გარდა ამისა, პირველ შემთხვევაში მოსარჩელე ფიზიკური პირი იყო, რომელიც შეზღუდული პასუხისმგებლობის კომპანიას ფლობდა. სინამდვილეში, ობიექტი კომპანიის საკუთრება იყო და არა ფიზიკური პირის. ამდენად, სასამართლომ ჩათვალა, რომ კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას ადგილი არ ჰქონია. სარჩელით ბ-ნმა ლევამ მიმართა სასამართლოს და არა კომპანიამ, რომელიც შემონმეული ობიექტის რეალური მფლობელი იყო.

მეორე მოსარჩელის შემთხვევაში, სასამართლომ დაადგინა, რომ ინსპექტორის მიერ შემონმეული ობიექტი, რომელიც სასოფლო სამეურნეო საქმიანობისთვის გამოიყენებოდა და რომელიც მოსარჩელის საცხოვრებელი სახლის გვერდით მდებარეობდა, შენობების იმავე კომპლექსში, არ წარმოადგენდა საცხოვრებელი ადგილის ან ოფისის ნაწილს.

ამდენად, სასამართლოს გადანყვეტილებით, ღორების ფერმა ვერ ჩაითვლებოდა საცხოვრებელი ადგილის ნაწილად და მასზე პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის წესი ვერ გავრცელდებოდა კონვენციის მე-8 მუხლის ფარგლებში. შესაბამისად, სასამართლომ მეორე მოსარჩელის საქმის განხილვის შედეგადაც პირველის იდენტური განჩინება გამოიტანა.

ამ შემთხვევაში მოსარჩელეების მთავარი მიზანი იყო, ერთი მხრივ, საცხოვრებელი ადგილის ცნების ფართო დეფინიციის გამოყენება და მეორე მხრივ, ინგლისური გაგებით, სიტყვა „სახლის“ ვიწრო მნიშვნელობისკენ დაბრუნება. აღნიშნული ტენდენციები რამდენადმე ურთიერთსაწინააღმდეგო იყო და ამიტომ, სასამართლოს მოუხდა გარკვეული შეზღუდვების დანესება სასამართლო პრაქტიკაშივე დამკვიდრებული პრეცედენტის სამომავლო გამოყენებაზე. ის, რომ ხელშეუხებლობის უფლება პროფესიული საქმიანობის ადგილზეც გავრცელდა, იმას არ ნიშნავდა, რომ დაცვის უფლება ამ ცნების ახალი მნიშვნელობით შეუზღუდავი და უკონტროლო იქნებოდა; ლოგიკური მსჯელობის ჩარჩოებიდან გასვლა შეუძლებელი იყო.

7. დასკვნა

პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის გარანტიები ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მიღწევას, რომელიც სასამართლო პრაქტიკის შედეგად დამკვიდრდა. მისი იურიდიული საფუძველია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მერვე მუხლი.

პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის გარანტია იმ საქმეებზე ვრცელდება, რომლებშიც სასამართლო კონვენციის მე-8 მუხლის დარღვევას დააფიქსირებს. ნევრ სახელმწიფოებს დისკრეციული უფლებამოსილება რჩებათ კონვენციით გარანტირებულ უფლებებში ჩარევის საჭიროების განსაზღვრაში. ისკრეციული უფლებამოსილების არეალი კი ევროპული ზედამხედველობით არის შეზღუდული, რომელსაც „ხელშეუხებლობის ტესტი“ შეგვიძლია ვუნოდოთ. სასამართლო ყოველთვის აღიარებს ადგილობრივი სასამართლო აღსრულების ღონისძიებების არსებობას და ეფექტურობას, რომელთა მეშვეობით, ჩხრეკის შემთხვევაში, თვითნებური ქმედებების თავიდან აცილება ხდება. თუ ადგილობრივ დონეზე ხელშეუხებლობის გარანტიები ეფექტური არაა, მაშინ სასამართლო თვლის, რომ კონვენციის მე-8 მუხლი ირღვევა.

სასამართლო პრაქტიკის განვითარების პარალელურად, პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის გარანტიები გაიზარდა ფიზიკურ პირებთან მიმართებაში. თავდაპირველად, მხოლოდ ფიზიკურ პირებზე ვრცელდებოდა პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის დაცვის გარანტია, ხოლო ამჟამად კომპანიებს, ანუ იურიდიულ პირებსაც, აქვთ დაცვის გარანტიის მოთხოვნის უფლება.

დაბოლოს, სასამართლო პრაქტიკის წინაშე პროფესიული საქმიანობის ადგილის ხელშეუხებლობის ცნების გავრცობის საკითხი დადგა. სასამართლომ უარი თქვა პროფესიული საქმიანობის ადგილის ცნებაში გაეერთიანებინა ადგილი, სადაც წარმოება მიმდინარეობდა, რადგან საცხოვრებელი ადგილის ყოველდღიურ და ლოგიკურ ინტერპრეტაციას არ შეესაბამებოდა, ფრანგული პროფესიული სამეოფი ადგილის გაგებითაც კი. პროფესიული საქმიანობის ადგილად ითვლება მხოლოდ ის ადგილი, საიდანაც ბიზნესის მართვა ხდება.

(Lausanne, July 2008)

ბიბლიოგრაფია

T.Barkhuysen and M.L.van Emmerik, *A Comparative View on the Execution of Judgments of the European Court of Human Rights*, in: Th.Christou and J.P.Raymond, (eds.), *European Court of Human Rights – Remedies and Execution of Judgments*, London 2005

A.W.Heringa and L.Zwaak, in: P.Van Dijk e.a. (eds.) *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights*, Antwerpen/Oxford 2006

Jacobs & White (C.Owey & R.C.A.White), *The European Convention on Human Rights*, Oxford 2002

E.Kastanas, *Unité et diversité : notions autonomes et marge d'appréciation des Etats dans la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme*, Bruxelles 1996

Ph. Leach, *Taking a Case to the European Court of Human Rights*, Oxford 2005

D.Popović, *Evropski sud za ljudska prava / European Court of Human Rights*, Beograd 2008

J.F.Renucci, *Droit européen des droits de l'homme*, Paris 2002

J.Shaw, *Law of the European Union*, New York 2000

F.Sudre, *Droit européen et international des droits de l'homme*, Paris 2005